

Quản lý hoạt động thư viện hướng tới giáo dục văn hóa đọc cho học sinh các trường trung học cơ sở huyện Lập Thạch, tỉnh Vĩnh Phúc

Nguyễn Trung Kiên, Trần Kim Thành

Trường Đại học Giáo dục, Đại học Quốc Gia Hà Nội

Received: 28/8/2023; Accepted: 05/9/2023; Published: 10/10/2023

Abstract: The library is one of the important sources of knowledge in the education system, playing an important role in supporting and encouraging students to read and develop their thinking. In the context of a challenging reading environment, this article focuses on research on library activities management with a view to educating reading culture for students in secondary schools in Lap Thach district, Vinh province. We will review the current situation of library activities, the challenges faced and propose solutions to build a positive reading library environment, promote reading culture and contribute to improving quality education in the area.

Keywords: Library activities, reading culture, junior high school students

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh xã hội hiện đại ngày càng phát triển, giáo dục văn hóa đọc đóng vai trò quan trọng trong việc phát triển năng lực và kiến thức của học sinh trung học cơ sở. Với sự gia tăng về thông tin và sự phổ biến của công nghệ số, việc quản lý hoạt động thư viện trường học để thúc đẩy sự hiểu biết và đam mê đọc sách trở nên ngày càng cần thiết. Huyện Lập Thạch, tỉnh Vĩnh Phúc, không phải là ngoại lệ, và việc quản lý thư viện trường học ở địa phương này đang đối diện với nhiều thách thức.

Vì vậy, nghiên cứu về quản lý hoạt động thư viện tại các trường trung học cơ sở ở huyện Lập Thạch trở nên cấp thiết. Việc tập trung vào việc cải thiện quản lý thư viện và hướng tới mục tiêu giáo dục văn hóa đọc cho học sinh là một yếu tố quan trọng để đảm bảo rằng họ có cơ hội truy cập và tận hưởng các tài liệu văn hóa đa dạng và bổ ích. Nghiên cứu này sẽ tập trung vào việc đánh giá tình hình hiện tại của các thư viện trường học ở huyện Lập Thạch, phân tích các thách thức và cơ hội, và đề xuất các giải pháp cải thiện quản lý thư viện để thúc đẩy giáo dục văn hóa đọc cho học sinh địa phương. Bài báo này cũng sẽ thảo luận về vai trò quan trọng của thư viện trong việc phát triển năng lực đọc và khám phá văn hóa cho thế hệ trẻ, đặc biệt là trong một thời đại mà sự hấp dẫn của các phương tiện truyền thông số hóa đang ngày càng tăng cao.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái niệm Giáo dục văn hóa đọc cho học sinh THCS

Hiểu một cách chung nhất, giáo dục là sự tác động

từ phía nhà giáo dục đến đối tượng giáo dục nhằm đạt được mục đích giáo dục đã đề ra.

Giáo dục văn hóa đọc cho học sinh THCS là các tác động từ các lực lượng giáo dục đến học sinh THCS nhằm hình thành, bồi dưỡng hay làm thay đổi nhu cầu, hứng thú và kỹ năng đọc sách cho học sinh THCS.

Các lực lượng giáo dục có thể kể đến ở đây bao gồm: Giáo viên bộ môn, giáo viên chủ nhiệm, nhân viên, cán bộ quản lý, tập thể lớp, nhóm bạn, các tổ chức đoàn thể chính trị, xã hội, cộng đồng... có những tác động tới nhu cầu đọc sách, thói quen, sở thích và kỹ năng đọc sách cho học sinh THCS ở những thời điểm, không gian, môi trường và với những hình thức, phương pháp cụ thể.

Văn hóa đọc là yếu tố quan trọng biến quá trình đọc thành quá trình rèn luyện phát triển năng lực về các mặt cho học sinh phổ thông bậc THCS, bao gồm: năng lực trí tuệ, năng lực khoa học và năng lực thẩm mỹ [5]. Văn hóa đọc góp phần đặc lực vào việc giáo dục và phát triển trí tuệ cho học sinh THCS một cách toàn diện, chính văn hóa đọc giúp các em biết cách đọc, hiểu và nắm vững tri thức trong tài liệu. Vốn kiến thức được tích lũy lâu dần dẫn tới sự thay đổi về chất trong nhận thức của các em, làm cho năng lực trí tuệ của các em được nâng lên. Điều đó khiến các em phải thay đổi hệ thống hành động trí tuệ cho tương thích với hệ thống tri thức đã lĩnh hội được. Chú trọng việc rèn luyện phương pháp đọc để hiểu và cảm thụ sâu sắc những nội dung đã đọc, đồng thời thực hiện những điều được tiếp thu trong tài liệu vào việc tham gia các hoạt động học tập và giao lưu,

năng lực cảm thụ văn hóa và khả năng nhận thức của các em sẽ phát triển. Đồng thời, văn hóa đọc góp phần phát triển các phẩm chất tâm lý như: năng lực trí tuệ, óc quan sát, trí nhớ, trí tưởng tượng, ngôn ngữ, năng lực cảm thụ thẩm mỹ, năng lực sáng tạo,... ở học sinh THCS.

Văn hóa đọc có vai trò quan trọng đối với sự hình thành và phát triển các phẩm chất đạo đức trong học sinh THCS, bởi lẽ mỗi phẩm chất đạo đức của các em là kết quả tác động của nhiều yếu tố cả khách quan lẫn chủ quan, các yếu tố này luôn có mối quan hệ qua lại lẫn nhau và trong đó có yếu tố “hoạt động đọc”. Giáo dục văn hóa đọc cho học sinh THCS là gián tiếp giáo dục đạo đức cho các em bằng phương tiện sách, báo, tài liệu phù hợp tâm sinh lý của các em thông qua hoạt động đọc [3]. Tác động lâu dài của văn hóa đọc chính là việc tác động sâu vào bên trong tiềm thức nhằm nuôi dưỡng tâm hồn và nâng cao những đức tính tốt đẹp cho con người.

Như vậy có thể thấy, giáo dục văn hóa đọc giúp cho học sinh sống nhân văn hơn, cảm nhận sâu sắc hơn về cuộc sống, mở rộng kiến thức về cuộc sống, kiến thức và khoa học, tăng vốn từ, tăng khả năng học, tự tìm hiểu, tăng khả năng quan sát, óc tưởng tượng và phát triển nhân cách toàn diện.

Để giáo dục văn hóa đọc sách đối với HS phải cần cả một quá trình lâu dài và ở mọi môi trường và thời điểm. Do đó, đối với HS THCS cần bồi dưỡng và phát triển văn hóa đọc cho các em ngay từ năm học đầu tiên của bậc học này.

2.2. Nội dung quản lý hoạt động thư viện hướng tới giáo dục văn hóa đọc cho học sinh Trung học cơ sở

Lập kế hoạch quản lý hoạt động thư viện hướng tới giáo dục văn hóa đọc cho học sinh Trung học cơ sở

Tổ chức thực hiện kế hoạch quản lý hoạt động thư viện hướng tới giáo dục văn hóa đọc cho học sinh Trung học cơ sở

Chỉ đạo thực hiện kế hoạch quản lý hoạt động thư viện hướng tới giáo dục văn hóa đọc cho học sinh Trung học cơ sở

Kiểm tra, đánh giá hiệu quả hoạt động thư viện hướng tới giáo dục văn hóa đọc cho học sinh Trung học cơ sở

Xây dựng môi trường và các điều kiện đảm bảo thực hiện hoạt động thư viện hướng tới giáo dục văn hóa đọc cho học sinh cấp Trung học cơ sở

2.3. Đề xuất các biện pháp quản lý hoạt động thư viện, hướng tới giáo dục văn hóa đọc cho học sinh các trường Trung học cơ sở huyện Lập Thạch, tỉnh Vĩnh Phúc

Hiện tại thư viện các nhà trường cấp THCS

huyện Lập Thạch đang thực hiện một số biện pháp nhằm làm cho hoạt động đọc sách trở nên phong phú, sinh động phù hợp với tâm lý lứa tuổi học sinh THCS, bồi dưỡng và phát triển năng lực, năng khiếu nghệ thuật và khả năng sáng tạo, góp phần giúp các em trở thành những người có nhân cách tốt. Tác giả xin đưa ra một số biện pháp nâng cao chất lượng tổ chức hoạt động thư viện các trường cấp THCS trên địa bàn huyện Lập Thạch như sau:

2.3.1. Tổ chức và chỉ đạo đổi mới các hoạt động thư viện nhằm giáo dục văn hóa đọc trong các trường Trung học cơ sở huyện Lập Thạch, tỉnh Vĩnh Phúc

Đề hướng tới giáo dục văn hóa đọc cho học sinh thì đổi mới hoạt động thư viện là yêu cầu quan trọng hàng đầu. Hoạt động của thư viện cần được thường xuyên quan tâm và có những biện pháp đổi mới. Tạo không gian xanh để quá trình tiếp cận với sách của học sinh được diễn ra thường xuyên và thuận lợi hơn, góp phần làm cho các hoạt động đọc của các em được thuận lợi, đem lại hiệu quả cao hơn trong quá trình đọc.

Như vậy biện pháp này hướng tới việc bồi dưỡng kỹ năng đọc sách cho HS, khơi dậy hứng thú đọc sách và tạo dựng môi trường đọc sách nhằm hình thành thói quen đọc sách cho HS THCS.

2.3.2. Triển khai bồi dưỡng cho nhân viên thư viện cách tổ chức có hiệu quả các hoạt động thư viện trường Trung học cơ sở huyện Lập Thạch, tỉnh Vĩnh Phúc

Trong trường học, nhiều cán bộ thư viện hiện nay chưa có chuyên môn cao. Đó đây vẫn còn cán bộ thư viện trường học được chuyển từ số giáo viên hợp đồng lâu năm (chưa biên chế), đi tiếp thu nghiệp vụ mấy tháng lấy chứng chỉ để làm công tác thư viện. Họ thường phải kiêm nhiệm rất nhiều nhiệm vụ khác ở trường như thủ quỹ, văn thư; mức lương rất thấp, phụ cấp nơi có nơi không, do vậy họ chưa thực sự tâm huyết với nghề. (Thậm chí có những người tốt nghiệp Đại học chính quy ngành Thông tin thư viện nhưng cũng chỉ được hưởng ngạch lương trung cấp, đánh đồng họ với những người chỉ học nghiệp vụ thư viện mấy tháng.)

Việc đào tạo cán bộ thư viện cũng rất cần thiết. Cán bộ thư viện cần được trao đổi học hỏi thêm và bồi dưỡng chuyên sâu về nghiệp vụ. Bên cạnh trình độ chuyên môn, cán bộ thư viện cần niềm nở, thân thiện và nhiệt tình hướng dẫn để các em có sự thoải mái, thích thú khi vào thư viện.

2.3.3. Chỉ đạo huy động các lực lượng giáo dục tham gia tích cực vào các hoạt động thư viện trường Trung học cơ sở huyện Lập Thạch, tỉnh Vĩnh Phúc

Biện pháp nhằm tuyên truyền, giáo dục, vận động giáo viên, nhân viên, học sinh ở các trường THCS huyện Lập Thạch nâng cao nhận thức về tầm quan trọng của việc đọc sách, của văn hóa đọc trong học sinh giai đoạn hiện nay; từ đó nâng cao nhận thức cho học sinh, hình thành thói quen đọc sách hàng ngày, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện trong các nhà trường.

2.3.4. Chỉ đạo tăng cường công tác kiểm tra, đánh giá hoạt động thư viện các trường Trung học cơ sở huyện Lập Thạch, tỉnh Vĩnh Phúc

Qua kiểm tra nhằm tạo nề nếp xây dựng, tổ chức hoạt động có hiệu quả của hệ thống thư viện, thiết bị tại các trường THCS trong huyện.

Kết quả kiểm tra là cơ sở để tiếp tục xây dựng, phát triển hệ thống thư viện trường học trong huyện theo hướng chuẩn hóa, hiện đại, đồng bộ, góp phần nâng cao chất lượng dạy và học.

Qua kiểm tra, tạo điều kiện tư vấn, hỗ trợ cho nhân viên thư viện có điều kiện học hỏi, trau dồi chuyên môn nghiệp vụ đồng thời góp phần nâng cao hiệu quả công tác thư viện tại các trường THCS.

2.3.5. Triển khai xây dựng môi trường và các điều kiện đảm bảo hoạt động của thư viện, thực hiện giáo dục văn hóa đọc cho học sinh các trường Trung học cơ sở huyện Lập Thạch, tỉnh Vĩnh Phúc

Nhiều trường THCS trên địa bàn huyện Lập Thạch, tỉnh Vĩnh Phúc hiện đã được trang bị phòng thư viện đa chức năng riêng, đòi hỏi phải có hệ thống cơ sở vật chất, trang thiết bị đảm bảo, nếu không rất khó thu hút học sinh vào thư viện. Tuy nhiên ở nhiều trường các lớp học còn đông học sinh, còn thiếu phòng học, thiếu phòng chức năng, việc bố trí một phòng thư viện đảm bảo đúng theo Quyết định số 16/QĐ-BGD&ĐT năm 2022 là khó khả thi. Diện tích lớp học hẹp nên không đủ không gian để xây dựng mô hình thư viện lớp học.

Biện pháp đưa ra nhằm huy động các nguồn lực, tạo điều kiện về cơ sở vật chất, nhân lực để đáp ứng nhu cầu của thư viện trong tình hình mới.

3. Kết luận

Trong thời đại số hóa và thông tin hóa hiện nay, việc quản lý hoạt động thư viện đóng vai trò quan trọng trong việc phát triển giáo dục và văn hóa đọc cho học sinh. Đặc biệt, trong bối cảnh cuộc cách mạng công nghiệp 4.0, việc nắm bắt cơ hội để nâng cao chất lượng dịch vụ thư viện đang trở nên cấp bách hơn bao giờ hết. Đề tài này đã nghiên cứu và

trình bày một số quan điểm và kết quả quan trọng về quản lý hoạt động thư viện hướng tới giáo dục văn hóa đọc cho học sinh các trường trung học cơ sở tại huyện Lập Thạch, tỉnh Vĩnh Phúc.

Trước hết, chúng ta đã thấy rằng việc quản lý hoạt động thư viện không chỉ là việc sắp xếp và bố trí sách, mà còn phải xem xét cách thức tổ chức và tạo điều kiện thuận lợi để học sinh tiếp cận và sử dụng tài liệu thư viện một cách hiệu quả. Cần tạo ra môi trường thân thiện, đáp ứng nhu cầu đọc sách và nghiên cứu của học sinh, đồng thời khuyến khích sự sáng tạo và tư duy độc lập.

Điều quan trọng khác là việc liên kết giữa thư viện và quá trình giảng dạy học tập. Thư viện không chỉ là nơi lưu trữ sách, mà còn là trung tâm hỗ trợ giáo dục. Chúng ta đã nêu rõ về việc tích hợp thư viện vào quá trình dạy và học, từ việc tạo ra các hoạt động học tập sáng tạo cho đến việc hỗ trợ nghiên cứu và làm bài tập.

Ngoài ra, cần xem xét việc tận dụng công nghệ thông tin và truy cập vào tài liệu điện tử để mở rộng phạm vi kiến thức và tài liệu cho học sinh. Điều này có thể giúp học sinh tiếp cận kiến thức một cách nhanh chóng và hiệu quả hơn.

Cuối cùng, việc thực hiện một quản lý hoạt động thư viện hiệu quả không chỉ phụ thuộc vào nguồn tài nguyên vật chất mà còn cần sự quan tâm và cam kết của các bên liên quan, bao gồm trường học, giáo viên, học sinh và phụ huynh. Sự hợp tác tốt đẹp giữa các đối tượng này sẽ là yếu tố quan trọng trong việc xây dựng một thư viện vững mạnh, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục và văn hóa đọc cho học sinh huyện Lập Thạch, tỉnh Vĩnh Phúc.

Tài liệu tham khảo

1. Nguyễn Minh Hiệp (2008), Cơ sở khoa học thông tin và thư viện, Tp. Hồ Chí Minh: Giáo dục.
2. Đoàn Tiến Lộc (2017), *Nghiên cứu phát triển văn hóa đọc ở các tỉnh miền núi phía bắc Việt Nam*, LATS Thông tin – Thư viện, ĐHVHHN.
3. Trần Thị Minh Nguyệt (2008), *Hướng dẫn thiếu nhi đọc sách trong thư viện*, Tái bản lần thứ 2, NXB Giáo dục, Hà Nội.
4. Trần Thị Minh Nguyệt (2015), *Giáo dục văn hóa đọc cho lứa tuổi nhi đồng ở Hà Nội*, Đề tài nghiên cứu cấp Bộ, ĐHVHHN.
5. Trần Thị Minh Nguyệt (2006), “Đọc sách và sự phát triển nhân cách thiếu nhi”, *Tạp chí Giáo dục*, (135) tr.44-46.
6. Nguyễn Hữu Viêm (2009), “Văn hóa đọc và phát triển văn hóa đọc ở Việt Nam”, *Tạp chí Thư viện Việt Nam*, số 1 (17), tr.19-26.